

Pedagoginių lietuvių kalbos pratybų „Skardieji ir duslieji priebalsiai“ planas

Tema: „Skardieji ir duslieji priebalsiai“.

Klasė 5. (Specialioji pedagogė metodininkė E. Stanulienė)

Ugdymosi tikslas: Prisiminti kaip yra tariami balsiai, sužinoti kas yra skardieji ir duslieji priebalsiai ir kaip jie tariami, įsidėmėti pusbalsius.

Kokiais būdais (metodais) bus ugdomos mokinių kompetencijos?

Komunikavimo kompetencija ugdoma žadinant mokinių smalsumą - žodinės veiklos metu, aiškinimo, artikuliacinio aparato sekimas tariant, vizualinių stimulų naudojimas, klausimų-atsakymų pagalba, asmeninė - ugdant pasitikėjimą savimi, pažinimo - taisyklių kartojimas, įtvirtinimas, skirstant ir užrašant priebalsius (skardžiuosius, dusliuosius). atliekant užduotis raštu bei žodžiu.

Metodai: smalsumo sužadinimas, artikuliacinio aparato sekimas tariant, vizualinių stimulų naudojimas, taisyklių kartojimas, įtvirtinimas rašant, naujai išmoktų taisyklių pritaikymas atliekant užduotis raštu bei žodžiu.

Uždaviniai: 1. Prisiminsime kaip tariami balsiai;

2. Mokysimės skirti skardžiuosius ir dusliuosius priebalsius;

3. Išmoktas žinias pritaikysime atlikdamikalbėjimo ir rašymo užduotis.

Priemonės: veidrodėliai, garso bangų vizualizacijos plakatas. planšetiniai įrenginiai, skaitmeninių užduočių elementai, užduotys pratybose.

I. Organizacinė dalis. Pasisveikiname. Mokiniai susėda, pasitikrina ar turi visas mokymo priemones, sąsiuvinius. Sutelkiamas mokinių dėmesys.

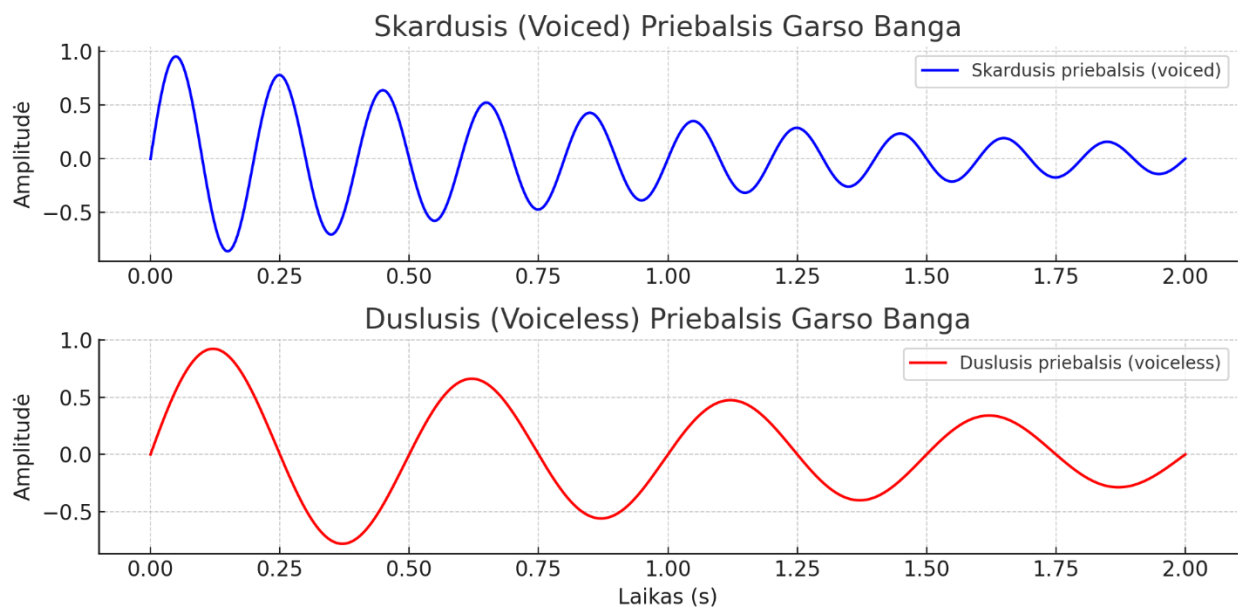
II. Pratybų temos skelbimas: Žiogas ir šarka kviečia prisiminti kaip yra tariami priebalsiai ir kuo jie skiriasi nuo balsių. Taip pat kviečia sužinoti kas yra skardieji ir duslieji priebalsiai, kaip taisyklingai juos tarti, skaityti ir užrašyti. Taigi šiandien mes prisiminsime kaip tariami priebalsiai, kuo jie skiriasi nuo balsių, atliksime užduotis raštu planšetiniuose įrenginiuose, pratybų sąsiuvinuose, tekstuose.

III. Medžiagos aiškinimas (1.etapas) Pasiimkime veidrodėlius ir stebėkime lūpų liežuvio padėtį. Tariant balsius svarbi ir lūpų padėtis. Jei jos suapvalinamos, atkišamos į priekį, tokie balsiai vadinami **lūpiniais**. Tai yra *o, u, y, ū, uo*. Tariant priešakinės eilės balsius ir balsį *a*, lūpos nėra tokios aktyvios, todėl balsiai *i, ĩ, y, e, ė, ie, a, q* vadinami **nelūpiniais**. Tariant balsius liežuvio juda horizontaliai ir vertikaliai ir nesutinkame jokios kliūtis liežuvio juda laisvai burnoje ir taip išstariami balsiai. Taigi garsai, kuriuos tariant oras pro atvirą burną eina be kliūčių yra balsiai. Pasitikrinkime prieš veidrodį tardami balsius, kuriuos prisimename.

Skardusis priebalsis "b" garsas: ~~~//~~//~~//~~ (aukšta amplitudė ir dažnesni virpesiai)

Duslusis priebalsis "p" garsas: ~ ~~~ ~~~ (žemesnė amplitudė ir retesni virpesiai)

Kuriems garsams apibūdinti tinka šis sakiny? Tai garsai, kuriuos tariant oras pro atvirą burną eina be kliūčių.

Balsiai

Priebalsiai

Mokiniai taisyklę patikrina ištardami balsius, kuriuos prisimena.

Lietuvių kalbos priebalsiai yra **duslieji** (*p, t, k, s, š, c, č, f, ch*) ir **skardieji** (*b, d, g, z, ž, dz, dž, h, l, v, j, r, m, n*). Duslieji priebalsiai skamba dusliai. Skardieji priebalsiai skambesni už dusliuosius. Jeigu skardžiuosius priebalsius tardami pridėtume delną prie kaklo, gerai jaustumė virpėjimą. Tai balso stygos virpa. Dabar tikrinsime priebalsių tarimą, taip pat naudosime veidrodžius ir savo ranka pridėdami prie gerklės, kaklo.

Kuriems garsams apibūdinti tinka šis sakiny? Tai garsai, kuriuos tariant oras burnoje sutinka kliūtis.

Balsiai

Priebalsiai

Mokiniai taisyklę patikrina ištardami priebalsius, kuriuos prisimena.

III. Medžiagos aiškinimas (II etapas) Svarbu: Lietuvių kalbos priebalsiai yra

skardieji ir duslieji
b, d, z, dz, ž, dž, g, h p, f, t, s, c, š, č, k, ch.

Įsidėmėkime: Pagal balso stygų įtempimą priebalsiai skirstomi į skardžiuosius ir dusliuosius.

Tariant skardžiuosius priebalsius, balso stygos virpa. Tariama ir tikrinama.

Tariant dusliuosius priebalsius, balso stygos nevirpa. Tariama ir tikrinama.

Priebalsiai **v, m, n, r, l, j** yra **pusbalsiai**. Priebalsis **j** yra visada skardus.

IV. Mokinių savarankiškas darbas

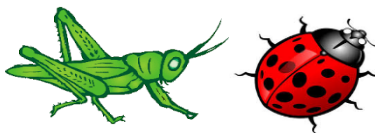
Užduotys planšetiniuose įrenginiuose. Skardžiųjų ir dusliųjų priebalsių diferencijavimo užduotis.

Įsidėmėkime: Kiekvienas skardusis priebalsis turi savo porą - duslųjį priebalsį.

V. Atliekamos užduotys pratybų sąsiuvinuose pasirinktinai. Perskaitoma užduotis ir atliekama pratybose savarankiškai. Pabraukti priebalsius. Kas yra Tėvynė?

-Tėvynė yra gimtieji namai prie namų ir tavąja kalba giedantis paukštis. Ir tėvų, senelių kapai.

Raskite ir nuspalvinkite pusbalsius.

Dievo karvyte, ar rytoj bus šilta dienytė? Sudiev visiems – apsiavusiems ir basiems, saldžių sapnų, ramių blusų.

Užduotys raštu sąsiuvinuose

Išnagrinėkime šių žodžių priebalsius.

Raktas, medis, batelis, knyga, katė, šukos.

Užduotį atlikime taip:

Raktas – 4 priebalsiai

r-pusbalsis

k- priebalsis, duslusis

t- priebalsis, duslusis

s- priebalsis, duslusis

Perskaityti ir įrašyti raides b ar p, g ar k, ž ar š.?

1. Gerb/pkime vyresniusius.
2. Sek/gti pasaką.
3. Vež/šti šieną.
4. Kib/pkime į darbą.
5. Než/šti našą

VI. Kartojimas, įtvirtinimas:

Įsidėmėkime: Jeigu neaišku, kurią raidę b-ar p, g ar k, d ar t, z at s, ž ar š rašyti, žodį pakeičiame taip, kad po neaiškaus priebalsio būtų balsis. Pavyzdžiui dirbti- dirbo, mėgti-mėgo, bėgti-bėgo.

VII. Pratybų refleksija. Mokinių asmeninės pažangos pratybų metu vertinimas bei mokinių įsivertinimas

Kaip sekėsi? Apvesti tinkamą žiogą.

Moku puikiai!

Neklystu,

skirdamas skardžiuosius

ir dusliuosius priebalsius.

Pakartosiu!

Kartais suklystu,

skirdamas skardžiuosius

ir dusliuosius priebalsius.

Atliksiu daugiau užduočių.

Man sunku skirti skardž.

ir dusliuosius priebalsius.